

2014-05-28

Dom från Mark- och miljööverdomstolen lägger fast:

Det är skäligt att ställa krav på att minireningsverk ska kompletteras med efterpolering för att reducera bakterier/smittämnen.

**Referat av Mark- och miljööverdomstolens dom den 31 januari 2014,
mål nr M 2137-13**

Bakgrund

Miljönämnden, beslutsdatum 2011-04-14

En kommunal miljönämnd beviljade en fastighetsägare (FÄ) tillstånd till enskild avloppsanläggning bestående av minireningsverk av modell Wehoputs 10 för WC samt bad-, disk-, och tvättvatten för två hushåll. Krav ställdes dessutom på ett efterpoleringssteg för att reducera smittämnen innan avloppsvattnet släpps ut till ett öppet dike. Närmaste område består av ett tiotal bostadshus och inom 350 meters avstånd från utsläppspunkten ligger ca 25 hus. Diket/bäckens längd är ca 1,1 km och det är ca 3 km till havet. Nämnden har bedömt att det för den aktuella recipienten gäller hög skyddsnivå för miljöskydd och normal skyddsnivå för hälsoskydd.

Nämnden beslutade även om villkor på att utgående vatten inte fick överskrida 30 mg/l organiska ämnen (BOD₇), 1mg/l totalfosfor (Tot-P) och 40 mg/l totalkväve (Tot-N) samt dessutom sattes en gräns för smittämnen - 1000 cfu/100 ml Escherichia coli. Provtagning skulle ske en gång per år utom när det gäller smittämnen - då krävdes provtagning tre gånger per år, mellan maj och september.

Länsstyrelsen, 2011-12-22, 505-12809-2011

FÄ överklagade eftersom han inte ansåg att det behövdes vare sig efterpolering eller villkor för utsläpp och provtagningar. De krav som

nämnden ställer anser FÄ vara oskäligen eftersom kostnaderna vida överstiger nyttan. Han valde ett certifierat biologiskt minireningsverk som klarar hög skyddsnivå för miljöskydd samt har en godtagbar bakteriereduktion. Ett efterpoleringssteg skulle fördyra anläggningen med 20 000-40 000 kronor. FÄ ansåg att kraven på anläggningen inte ska bestämmas som utsläppsmängd utan som reduktionskrav, vilket är i enlighet med vad som sägs i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7) och överensstämmer med de krav tillverkaren dimensionerat anläggningen att klara. Att mäta genom att ta stickprov innebär onödiga kostnader och ger alltför osäkra resultat.

Länsstyrelsen ansåg att det är rimligt att ställa krav på någon form av efterpolering efter minireningsverket för att öka anordningens robusthet och säkerställa en tillfredsställande rening av avloppsvattnet. Nämndens beslut i denna del ändrades därför inte. När det gällde kraven på utsläppsmängder av BOD₇, Tot-P och Tot-N var även dessa rimliga enligt länsstyrelsens bedömning. Så både utsläppskrav och villkoren om provtagning av dessa parametrar fastställdes. Däremot ansåg inte länsstyrelsen att det förelåg någon särskild risk för att grundvatten, badvatten eller dricksvatten skulle förorenas vilket skulle kunna motivera ett utsläppskrav och krav på provtagning av smittämnen. Villkoret om gräns för utsläpp av smittämnen och provtagning tre gånger per år upphävdes därför.

Mark- och miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätt, 2013-02-13, M 254-12

Både FÄ och miljönämnden överklagade länsstyrelsens beslut. FÄ var missnöjd med kravet på efterpolering och höll fast vid att villkoren om utsläppsmängder och provtagning av BOD₇, Tot-P och Tot-N skulle upphävas. Miljönämnden ville få ett villkor som ställde krav på att anläggningen skulle reducera smittämnen och att detta skulle kunna kontrolleras och följas upp med provtagning.

MMD konstaterade att anläggningen inte hade testats enligt SS EN 12455-3 eller gått igenom någon annan likvärdig test. Däremot har ett motsvarande verk dimensionerat för 5 pe testats - Wehoputs 5. Detta har klarat hög skyddsnivå för BOD₇, Tot-P och N men endast under för verket dimensionerande belastning. Vid låg respektive hög belastning klaras inte N-kravet. Domstolen bedömer att det är sannolikt att W-10 fungerar på liknande sätt. Det kan enligt domstolens mening finnas skäl att överväga ett efterpoleringssteg för att reducera utsläpp av kväve. Den nu föreskrivna efterpoleringen reducerar endast smittämnen. Domstolen anser att retentionen i dikessystemet, 1,1 km i öppet dike, torde vara sådan att det

något högre utsläpp av kväve som kan befaras, bör tas upp på vattnets vägar till Rivö Fjord. När det gäller hälsoskyddsaspekten så finns det inga krav i de allmänna råden på reduktionsnivåer av bakterier/smittämnen. Domstolen anser att anläggningen får anses ha visat sig fungera tillfredsställande under normala betingelser, vilket är tillräckligt för den skyddsnivå och de faktiska förhållanden som gäller i ärendet. Domstolen upphäver därför kravet på efterbehandling för att stärka reduceringsförmågan av smittämnen. Vidare upphävs även haltvillkoren och bestämmelserna om kontroll av dem. Domstolen anser att kontrollen bör inriktas på uppföljning av anläggningens drifts- och underhållsstandard.

Mark- och miljööverdomstolen, 2014-01-31, M 2137-13

Miljönämnden överklagade till MÖD och fick prövningstillstånd. Nämnden begärde att kravet på efterpolering skulle fastställas och även att tillståndet skulle villkoras med gränser för BOD₇, Tot-P och Tot-N.

Krav på efterpolering?

MÖD anser att det enligt den information som finns tillgänglig om verket inte går att dra slutsatsen att smittämnen reduceras på ett tillfredsställande sätt. Avloppsvattnet ska släppas i ett öppet dike/bäck. I området förekommer inte obetydlig bostadsbebyggelse och utsläppet kommer att ske i ett område där människor riskerar att exponeras för avloppsvattnet. Risken för exponering i kombination med osäkerhet om vilken reduktion som verket klarar, gjorde att domstolen ansåg att det fanns skäl att förena tillståndet med krav på efterpolering.

Krav på reningsgrad samt provtagning avseende BOD₇, Tot-P och Tot-N ?

MÖD anser att det normalt sett är förhållandena vid en anläggnings utsläppspunkt som är avgörande för bedömningen av vilka krav som ska ställas på utsläppet av avloppsvatten. I det här fallet innebär det att det inte ska ha någon avgörande betydelse att allt kväve i det renade avloppsvattnet inte når havet.

Domstolen anser inte att det finns tillräckligt underlag för att fastställa begränsningsvärden för halter avseende BOD₇, Tot-P och Tot-N, vilket miljönämnden begärde. Eftersom det inte finns några genomförda funktionstest eller motsvarande utredning av minireningsverkets funktion bör det undersökas vilken rening som verkligen uppnås. Först efter en sådan utredning är det möjligt att bedöma vilken rening som sker och vilka föroreningsnivåer som verket klarar. Om provtagningen ger goda resultat behöver inga ytterligare villkor ställas. Om det däremot skulle visa sig att verket inte klarar att rena tillräckligt, måste det övervägas om det är möjligt

och skäligt att ställa ytterligare krav på åtgärder. MÖD skjuter därför upp frågan om villkor behövs eller ej under en provotid på 18 månader efter att anläggningen tagits i drift. Under provotiden ska FÄ undersöka utsläppshalten av BOD₇, Tot-P och Tot-N. Provtagning ska ske i utsläppspunkten och prov tas 3 månader respektive 12 månader efter att anläggningen tagits i bruk.

Slutsatser

Några viktiga frågor har vi nu fått svar på. Först och främst att det är skäligt att ställa krav på efterpolering för att förstärka minireningsverk med bristande förmåga att reducera smittämnen/bakterier. Det gäller för områden där det råder normal skyddsnivå för hälsoskydd och där utsläppspunkten sker i dike i närheten av bebyggelse. Risken för exponering räcker, någon faktisk exponering behöver inte utredas. Det räcker också att utsläpp sker i område med "inte obetydlig bostadsbebyggelse" vilket innebär att det inte bara gäller de mest tätbebyggda områdena. Domstolen slår också fast att det normalt sett är förhållandena vid utsläppspunkten som ska bedömas när myndigheten ställer krav på reningsgrad. Resonemang om att avloppsvattnet renas under lång transport i dike eller ledningar på väg till recipienten ska inte ges någon avgörande betydelse.

När det gäller frågan vilka villkor som ska ställas om reningsgrad och provtagning så ger domen inte samma klara besked. En rimlig tolkning är att om anläggningen hade varit funktionstestad enligt standard så hade det inte behövts någon provotid. I sådana fall ska prövningsmyndigheten kunna känna sig trygg med de resultat som redovisas – dvs att anläggningen uppfyller kraven enligt normal eller hög nivå för miljöskydd. I det här enskilda ärendet fanns inga testresultat och därför ansåg domstolen att det krävdes en provotid då provtagningar skulle göras. Om det visar sig att provtagningen ger goda resultat kommer det inte att vara skäligt att ställa ytterligare krav på åtgärder eller villkor. Det blir istället viktigt att genom tillsynen kontrollera att FÄ uppfyller villkoren om skötsel och underhåll av anläggningen. Om provtagningen visar på dåliga resultat eller om misstankar om brister uppkommer i ett senare skede, kan det däremot bli aktuellt att utreda förbättringsåtgärder.